

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по-
неділях і святах.

БУКОВИНА

Редакція і адмі-
ністрація в Чер-
нівцях ул. Пе-
тровича ч. 2.
Передплата
10 зр.

Коновка зимної води.

Німецькі народовці опозиціоністи пішли в Австрії так далеко зі своєю безвзглядністю, що аж німецька часопись „Hamburger Nachrichten“, орган Бісмарка, мусіла їм вилити струю зимної води на голову. Коли згадати, що австрійські опозиціоністи ошановано вносили тоасти на честь Бісмарка і під його фірмою хотіли ширити свої пангерманські забаганки, то ця стаття наbere тим більшого значіння. Ось стаття тої газети п. з. Ein offenes Wort, що нею хоче криками авантюриків ошоломлену німецьку суспільність так в Австрії, як в Німеччині, обговорювали живо ті прикри події, до котрих дала причину т. з. „борба против язикових розпоряджень.“ Маємо тут на думці деякі бесіди, що їх виголосили на вічу німецьких послів до австрійської ради державної в Хебі в Чехах і на комерсі загального, німецького союзу в Липску. Перед нами лежить ціла могила газет австрійських і німецьких, що займають ся сею справою. Коли вже тільки наперу задрукували, то не було би довше на місци держати ся струсиної політики. Отже хочемо сказати кілька слів про бесіди, виголошені в Хебі і в Липску, з котрих не одна пішла далеко поза дозволені границі публічної дискусії. Дуже се прикро — коли вже нажаль мусим те сказати — що так в Липску, як і в Хебі деякі австрійські бесідники не пам'ятали на ті

взгляди для династії і вітчизни, які повинен мати кожний Австрієць, до якогонебудь сторонництва він би належав і денебудь він находив би ся. Коли на вічу загального німецького союзу також декотрі бесідники, що походять з Німеччини, забували о тім, на що повинні уважати, обговорюючи справи сусідної держави, то таке поступоване можна назвати невідрадним блудом тактичним і перейти над ним до порядку денного. Але коли австрійські бесідники старають ся своїми промовами, виголошеними за границею, підбурити умипротив Австрії, то таке поступоване є чимось більше, як блудом тактичним: оно належить вже до таких річий, що не суть дозволені.

З різних сторін ми чули, що на комерсі загального німецького союзу накладали в неприличний спосіб на австрійську династію. В диванських справозданнях нема про се згадки, тому хочемо допустити, що сего не було. Але коли справді допустили ся такої нечесности в Липску, то кожний признаєть нам, що нема досить острих слів, щоби достаточо зганияти таке поступоване. Вже те саме є сумним, що Німці в Австрії, перебуваючи в Липску, забули ся так дуже, що накликали о інтервенцію німецької держави в австрійських, державних справах і внутрішні незгоди виволікали перед чуже форум. Були би далеко ліпше зробили, коли б були собі пригадали тогди слова кн. Бісмарка до австрійської депутації, що д. 15. цвітня 1895. складала ему желаня. „Своєї прихильности — сказав тогди кн. Бісмарк — для своїх братів в німецькій державі

не можете доказати в ліпший спосіб, як в той, що будете плекали щирі чувства для своєї династії.“ Далше споминаючи про відношене Німців в Австрії до їх співобивателів, сказав князь: „Окрім християнства лучить вас прецінь звязь приналежности до того самого устрою державного, а се повинно спонукати вас, щоби се лагідніше судили навіть неприятели вчинки співобивателя, чужого вам що до народности. Хочу тим поручити вам, щоби ви оказували супротив своїх ненімецьких співобивателів троха охоти до згоди і якийсь спосіб лагідности.“ Се є політика, котрої повинен тримати ся кожний чесний Німець. Але іти за границю і там денунціювати власну державу, власне правительство — се як раз цілком противне тому, що князь Бісмарк поручав австрійським Німцям.

Що Німці з Австрії виголошували в Липску такі нерозважні бесіди, було великим проступком, але не менше неусправедливленим є се, що їм на те позволено. Поминувши вже соціально демократичні збори, певно що в Австрії на якихнебудь зборах виборчих, чи зібраню членів якогось політичного товариства виступила би власть енергічно против всякого заміру, представити в ненависний спосіб внутрішні справи сусідної держави. Треба жалувати над тим, що таке не стало ся в Липску. Таким поступованем справі, котрій хочуть служити, не віддають добру але злу прислугу. Німців в Австрії ставить ся у лихе світло, коли старають ся викликати у когось віру, що між ними є якась, хоть би навіть наймар-

15)

Буковинська Русь.

Культурно історичний образок.

Написав

др. Ст. Смоль-Стоцький.

(Дальше.)

Та не лиш в верхівях нашої суспільности ворухать ся в 30-их і 40-их роках зародки літературної роботи, і низом замітний духовий рух. Наша шляхта, рускі резеші, перейшовши науку шкільну, почули потребу читаня. Книжок і газет, що заспокоювали-б тогу потребу, так як тепер, тоді не було.¹⁾ Треба було отже потрібні а такі книжки, що тяжко їх було роздобути, собі самому переписати; переписуване-ж се вже таке якась духова діяльність. Низом отже пішла „своя“ літературна діяльність, як через цілих 8 віків, почавши від 11-го віку: читане і переписуване.

Така робота була тоді серед нашої шляхти, можна-б сказати, досить загально розповсюджена. Чути, що у нашої шляхти в Василеві, Кучурові, Волоці, Валяві, Іванківцях і т. д. подибує ся досить багато такої переписаної „літератури“

¹⁾ Тепер є, але шляхта якось менше цікава стала.

з тих часів, та годі було доси все роздобути. Але аби мати понятя про сей рух, вистарчить познакомити ся з давню „домашню бібліотекою“ одної нашої шляхотської родини Бринданів (Николая, Георгія, Теодора, Івана) з Товтрів.

Передусім бачимо тут на 4^{1/2} аркушах в чвертку гарним письмом (скорочено) переписані із „Пролога“ житія святих (за деякі дні місяця марта), відтак ідуть такі легендарні оповіданя, як „Повість о одной жені, како погибе за Христа ради з дитям своим“, „О играх и пляшущих во дни святія“, „За человека богатого и многогрешного“, „О жені, како ся богу молила“, „Како водил ангель одного мужа на оном свѣтъ“, „О. Андреи, како бѣ 7 лѣт вѣмъ“, „Како св. Макарий умре“, „Святый мученик Трифон како отжече бѣса от дщери царя Гордіана“, і т. п.; відтак дещо з катехизму, як „О сакраментѣ миропомазанія за царя Юлія отступника“, „О покаяніи, о исповѣди“, „О лихоимствѣ“, „О муках чистителнихъ“. В названій на кінци статі „О муках чистителнихъ“, що розложена на „вопросы“ і „отповѣди“ мова руска, у всіх инших мова церковнословянська.

В особнім маленькім зошиті (шінаційка) переписана (уставом) знана понайбільше у нас „Гісторія о рицарю и о смерти“. Ось два уступи для характеристики мови і укладу: „Быль то на свѣтъ нѣкотрый рицарь зъ роду славный, въ достаткахъ можный, в славъ потужный, грозный,

на все одважный, всюда щасливый; завше тилко воювал, рицарював, нищихъ забивав, удав, пивав, гуляв, розкошував, о смерти нѣгди не памятав“... „Виходить къ нему смерть въ в постатѣ своей: колѣната, суха, блѣда, кострубата, оката, зубата, шпешная и страшна, носивше съ собою тѣи свои риштунки: коса, серпъ, пила, рикаль, лоната, граблѣ“. По довній розмові рицаря і смерти, рицар видячи, що смерть таки наравду гадає его з собою взяти, ще просить ся, аби позволила ему „вѣсповѣдати ся“. Але смерть каже: „Колнє ся хотѣвъ каяти и сповѣдати, то було давно мшениги, нѣкого ни кривдити, не раздружати, ниже забивати, бѣднихъ спомогати, требующихъ ратовати и такъ одъ пекла ся заслоняти а небо заслугovati“. Не було для рицара виходу, він „впавъ на колѣна, пожегнав ся з своимъ хлопяткомъ, а смерть тимъ самимъ добила мечемъ, котримъ онъ воювалъ, и тутъ жита закончилъ. Смерть одишла въ иншу сторону а хлопа повирнуло въ иншу сторону до дому и повѣло всю свою гісторію“.

Знов в особнім зошиті переписано кілька ріжних річий. На пернім місци стоить уступ із „Баснь¹⁾ талмудовъ от самыхъ жидѣвъ узнаня и нову ересь иль протѣво толмудетовъ открьстяня прежде въ кракови за соизволеніемъ властвъ на полскомъ язъки напечатаня и ниже на

¹⁾ Тут всюди звук и виражає ся знаком ѣ, очевидно під впливом волоської мови.

нійша група, що не була би вірна до шпiку і кости династiї, цiсаревi і державi. Австрия стоїть своєю династiєю, Нiмцi в Австрiї стоять або упадуть разом з династiєю; кожний намір, що хотiв би їх вiддiлити вiд династiї, або викликати мiж ними а нею якiсь противности, нанiс би їм тяжкi шкоди. Внутрiшнi незгоди в Австрiї суть нинi багато прикрiїшi, нiж давнiїше. Тому є тим бiльше неприличним, витягати їх за границею; тим сумнiїше, що заграничне товариство pozwalaє на се, щоби его надуживано до акцiї против Австрiї. Династiя, правительство і публична опiнiя займуть таке саме оборонне, енергiчне становище против Germaniaе ingredientae якє заняли були против нинiї напiв забутої Italiae ingredientae. Австрiїська держава може перейти до порядку дневного над нечемними і неприличними словами, якi на неї метали за границею, а то тим бiльше, що находить мовби вiдшкодоване в сердечних вiдносинах свого правительства до правительства другої держави. Але нiчо не зашкодить сконстатувати те, що стало ся, щоби бiльше не повторило ся. Не даємо нiкому непрошених рад, але мусимо обставати при тiм, щоби і нам не накидували ся з такими радами“.

Рiльнична школа в Кiцмани.

Краєвий вiддiл оголошує „вiдзив“ в послiднiм числi „Селянина“, додатку до Bukowiner Landwirtschaftliche Blätter, в котрiм подає не тiльки органiзацію тої iнституцiї і услiва приняття до неї, але також цiлий план науки. З того плану видко на якiй широкiй пiдставi опертий план науки в новiй господарскiй школi. А разом повинно се стати :аохотою для родичiв, щоби давали своiх синiв до тої школи, де можуть дiстати всесторонну науку що дотичить господарки і стати щасливими і пожиточними

рускiй языкъ прѣвѣденная напечатана ся въ тѣпографіи почаетской Ч. С. В. В. въ лито господне 4043 (1714). Тут говорить ся про се, що жиди потребують крови християнскої „на чарованiє хрестіанъ“, для новобрачних „прѣобритенiя радъ счастья у хрестіанъ“, „радъ умершихъ жидовъ, ихже рабин съю кровію смешенною съ билком от яща во время исхода помазуетъ“, „радъ опросноковъ жѣдоуекъ..., которiй весьма должнъ бѣтъ смѣшенъ с кровію хрестіанскою“, „радъ счастья въ купечествахъ“, „радъ амана“, „на вся чародѣянiя“. Далше оповiдає ся, як жиди приготавлиють ся і як вiдбувають празник пасхи, що роблять 3-го, 13-го, і 14-го квітня і кождому їх обрядови надає ся значiне вражди жидiв до христіан.

В тiм самiм зошитi записана также отся вiрша, цiкава тим, що дяк споминає про школу і цiкава деякими формами мови:

„Ден добрий вам, панове отци, таи тобѣ, роковiй пане иване. З розказаня старшого мушу предъ вами стати, й що ми розказау, тоє буду вѣповѣдати. Поздравляю вас миле роковии, що позираете на мене як воуди лѣсовiй, бо то, панове, рокового кожди познає, же онъ як дѣкiи звѣръ на дяка поглядає; мислѣтъ соби тоє, що то дякъ бѣчитъ (=бичит), ему здаєт ся так як по лѣсѣ кричит. Глядѣтеж, якъ другiй одувъ губи та свище, ему здаєт ся, що по дубинѣ подпенкоу ище. А ци хочите панове, щоби я его вам показав, але бо он мене за тоє дауно поиднау. Але бѣгме не утерило, мушу вам его показати, ни хан будете всѣ в нем добре знати. От глядѣ-

людьми в тiм безперечно найздоровiшiм, найприемнiїшiм і найпочетнiїшiм заводi.

Дня 1. листопада 1897 р. відкриють рiльничу школу в Кiцмани, котра має за цiль молодихъ людей, головнио мужицкихъ синiв, що скiнчили народну школу з добрим успiхом теоретично і практично в той спiсiб виобразовати, щоби они могли селянську господарку самостiйно, раціонально провадити.

Наука буде тревати 2 лiта. Кожний шкiльний рiк буде тревати по 12 мiсяцiв з короткими перервами на Рiздо і Великоднi свѣта. Рiк зачинає ся 1-го листопада а кiнчить ся 30-го жовтня.

Викладовий язык в Кiцмани є руский, однак всiм тим ученикам, котрих матерним языком єсть нiмецкий язык, буде удiлятися наука по нiмецки. Рiльничi школи суть iнтернатами і кожда із них устроєна для 20—24 вихованцiв, котрi дiстануть квартиру і харч. Потрiбне бiле і одежу мусѣть вихованцi з собою принести. Вихованцi суть двоѣкого рода. Однi з них дiстануть свiбiднi мiсяцi і за них будуть оплачуватися розходи на науку, на харч, на квартиру, отоплене, освiтлене, пране бiля і в случаяхъ легкого захорованя розходи на лiкаря і аштку з браевих грошии або з осiбнихъ фундацiй. В школi буде п'ять свiбiднихъ мiсяцiв, на котрi буде завчасу розписаний конкурс. Другого роду вихованцi будуть за суму 120 злр. рiчно, платнихъ в чотирьохъ 3-мiсячнихъ ратахъ з гори, дiставати то само, що і вихованцi на свiбiднихъ вiд оплати мiсяцяхъ.

Услiва приняття в рiльничу школу суть слiдуючi: 1. вiк вiд 14—16 лiт. Старшi або молодшi кандидати будуть лиш в особливихъ випадкахъ, узглядненi: 2. заявлене родичiв або опiкуна, що желяють собi приняття кандидата в школу, далше що в випадку приняття на платне мiсце, обовязують ся платити установлену суму в приписанихъ термiнахъ точно, наконецъ, що пiдають они всецiло свого сина чи пупiля дисциплiнарнимъ приписамъ школи; 3. свiдоцтво окiнченя з добрим успiхомъ народної школи; 4. свiдоцтво здоровля висставлене громадскимъ, а потвержене ц. к. повiтовимъ лiкаремъ.

Просьби о приняття з доказами, що услiва для приняття посiдають, мають кандидати перед початкомъ шкiльного року предложити лично дирекцiї тої школи.

Наука обнимає слiдуючi предмети: I. предмети загального образованя: а) науку релiгiї; б) матерну мову; в) нiмецку мову; г) рахунки; д) геометрию і рисунки; е) науку о землi, географiю і iсторiю Австрiї а специяльно Буковини; II. предмети для пiдстави науки рiль-

теж, якъ почну ихъ рахувати, власне якъ гриби на витку силати, нуно, ти першiй пане брате, ни часто въ церквѣ буваешъ, а правда, же ся тепер поможе люде ховаешъ. Глядѣтеж гende стоиѣт чопъ иван, що покигаєтъ (=потягає) въ себе горюку якъ въ збанъ. А на панъ братъ архинниѣй добре за чинъ покигаєтъ еще, ци ни лѣпше от него з кубка випивати, зо правдъ жѣ такъ якъ по него потягаєтъ, то ледво вiйде ошчубком ис хати. Коли би так нам теперъ горюка, бо и (=і, еї) такъ любiю якъ гениъ тая жѣнка, я першiй взяв бим и (=і, еї) калѣцкимъ труккомъ кiгнути аж до слиз, щобим з вѣтци ледво до школи долѣзъ. Але якъ приповѣдають люди за нибилциѣ, а хто поивъ сливи, богдайже ему бувъ добре жить. якъ то инши мовѣть наливанте новiѣ склянницѣ, бо идут до вас дяки великѣ пiянницѣ. Але, панове, шкода нам си ис тим вносити, можете ви коли зѣшовше ся, нас лѣпше обговорити, от будте здорови и ласкави! Конецъ вирши 1827.“

Тут записана также ще і отся свѣтска пiсня — тяжко декуди еї вiдчитати, бо чорнило дуже збiдло.

„Пiсьнь свѣцка одъ Іана Сосѣнско(го):

Бувай ми здорова, ти дѣвчино моя,
ни забувай мене, коли ласка твоя.
Я въ дорогу вѣзджаю, сердцу тугу
зѣставляю,
бо иншой си не хочу, богу присигаю.
Я в дорогу вѣзджаю, в сердцу тугу
зѣставляю,
тугу великую тебе молодую.

ництва: а) науки природнi і б) натуральну iсторiю; III. фаховi предмети: а) наука о будовi рослин; б) наука о продуктивности звiрат; в) наука властивої господарки; г) наука о удержаню здоровля звiратъ; д) наука о законах; е) наука лiсового господарства.

По можности буде також удiлятися наука музики, сiву і гiмнастики з виравами в гашеню пожарiв. Практичнi науки будуть обнимати область цiлого сiльського господарства а також науку робiт зручности і будуть удiляти ся в той спiсiб, що ученики, роздiленi на партiї будуть всi роботи самi виконувати. Крім того будуть показоватися ученикамъ машини і спiсiб обходженя з ними (розбиране, чищене, направа і т. п.), спiсiби засiваня, збираня і перехованя розличнихъ родiв хлiба, спiсiби ходженя коло гною, плеканя худоби, хову і кованя коний, спiсiби обходженя з молоком і перетворюваня молока, господарска бухгалтерия, роботи в огороді і садi і т. п. При тiм будуть обясняти, длячого одна метода лучша, а друга гiрша. В часахъ свiбiднихъ вiд науки і другихъ робiт будуть ученики заниматися в вѣстатахъ столярскимъ, рiзьбарскимъ (шницерскимъ), стельмахскимъ ремесломъ, будуть учити ся такожъ коникарства і робiт римарскихъ.

НОВИНИ.

Чернівці, дня 8. липня 1897.

Президент краєвий гр. Гоєс вiдiхав дня 6. липня до Вiдня, а звiдтам удасть ся на кілька тижнiв до своiхъ посiдостий в Каринтiї. Провiд краєвого правительства обняв радникъ Помпе.

З почти. На лiто отворѣть вiд 16. липня с. р. почту в Лоцуншi, повiт Вижниця. — В Сергiєвi, повiт Вижниця, вiд 16. липня установлять громадску почту, для nereкомендованихъ листiв і авiзiв на иншi послiлки з почти Путилiв-Стороненъ. — Таку саму почту установлять вiд 16. липня в Раранчу в свѣзи з почтовимъ урядомъ в Топорiвцяхъ.

На посаду лiкаря громадского для громад: Барбiвцi, Чортория, Калинiвцi н. Ч. Визнi і Низнi Станiвцi н. Ч., Волока н. Ч. і Жадова розписало конкурсъ сторожинске староство. Рiчна платня вносивъ 600 зр. і diety за службовi подорожи. До поданя треба залучити: 1. докази управленя виконувати штуку

Идѣ сердце в дорогу, дорога счеллива,
Куди си повернешъ, я тобѣ зичлива,
Лишь ни ижаи зъ дороги,
Бо сам видишь, же вороги
Намъ на ширинкодѣ, любить ся годѣ.
Ох поихавъ мили, кофия попасасъ,
Мила листи нише, шо си заручасъ.
Най она заручасъ, най си тилко ни вѣпчасъ.
Такъ вона моя буде, ни розсудят люде.
Ох прихавъ мили до нового двору,
Чому-ж не вѣходитъ дѣвчино вѣдъ (=ид)
милому?

Чомуж она до мя ни виходитъ?
Ох то знати тои, що вона мною гордить,
бо зарученая, бо зарученая.
Умѣлає дѣвчино подарунки брати,
а теперъ ни хочишь вѣходити с хати.
Охъ я в твоихъ дарахъ ни ходила,
Сховаи свои дари для иншой дати,
Тебем ни любила, в дарахъ ни ходила.
Богдай ти дѣвчино тогди вѣдала си,
Як на сухѣмъ дубѣ ружа розцвите си.
За що ти мя, мѣи милениѣй, тяжко
проклинаешъ?
Такъ божа воля, щоби я ни твоя доли.
Богдай ти, мѣи милениѣй, тогди ожинив си,
як на море на камени зилени дуб розиве си !!

(Далше буде).

лікарську 2. австрійське горожанство 3. Знання рускої мови.

Конференція учительська в Кіцмани відбулася с. р. 2. і 3. лютня. Простора кімната шкільна ледво помістила велике число учителів і учительок, котрих є вже в повіті разом 96 осіб. Народам проводив пов. інспектор Іларій Стратичук. Підчас цілої конференції був присутній яко делегат краєвої ради шкільної інсп. проф. Омелян Попович, котрого обширний і ясний виклад о недостатках наукових в школі, їх причинах і о способах, як би їм зарадити, вислухала конференція з великою увагою, наблираючи з него багато сказівок для добра шкільництва народного. Реферати надучителів Андрія Зибачинського, Матея Григоровича і Дарія Пігуляка та жива дебата про вихіноване приборів наукових при науці землеробній і природописній були старанно обдумані й виявили не тільки багато знання річехого але й хорошу вираву учителів не тільки в німецькій але і в рускій мові. З межі вільних внесень піднести належить проект, щоби в раді шкільній краєвій засідав і відпоручник учителів народних, та однодушну ухвалу аби знести примус пренумерати „Вук рід. Blätter“, що руским школам не подають ніякої користі. У вечер 2. лютня зібрали ся учителі на товариську забаву, на котрій явились оба інспектори, о. Ол. Манастирський із Дорошівців, о. Олександр Майковський із Кіцмана, і надучитель Іван Савіцький із Мамаївців. Серед одушевлених промов і співу забавлялось численне товариство мов одна руска родина.

Філія „Рускої Школи“ в Кіцмани відбула свої перші головні збори дня 2. л. лютня с. р. На збори явились майже всі учителі й учительки сего повіту крім кількох одиниць. До виділу вибрано одноголосно інсп. Стратичука на голову, директора господарської школи Євгена Жуковського на заступника голови, надучителя Дмитра Павнела на скарбника, Матея Григоровича на писаря, Віктора Івасюка на контролера, а Михайла Кракалію і Василя Радомського на заступників виділових. Є надія, що нова філія розвине небагато нову діяльність рускому шкільництву й учительству на добро. До тов. вписалось вже кількадесят членів, до котрих прилучать ся й інші охочі до діла Русини кіцманського повіту, славного з найбільшого числа щирих патріотів, котрим не ставало доси тільки організації, тим займе ся тепер філія „Рускої Школи“, що дай Боже!

„Боріте ся, поборіте“. Черновецька православна школа народна славна із румунізації руских дітей відтгає руских учеників від рускої гімназії а отворила приготовляючий курс для німецької гімназії. Звертаємо на се увагу всіх щирих Русинів, що знають, хто з їх села має ученика в тій школі, аби заохотили его сейчас віддати сина до рускої гімназії а не до німецької. Надіємо ся, що особливо наше патріотичне учительство займе ся зараз ревно спасенням руских дітей від румунізації, яку задумали наші вороги в сей спосіб.

Через повінь в Галацу лишило ся 23.500 мешканців без даху. Король жертвував для першої помочи 30.000 франків.

Центральна комісія для ревізії катастру ґрунтового покінчила вчера свою працю. Комісія мала переглянути внесення краєвих комісій і обкрати їх до загальної постанови, що обнижка для всіх країв не може перевищати $2\frac{1}{2}$ мільона, а кожний край, щоби отримав пропорціональну обнижку до загальної суми. Що до Буковини то з нинішньої суми 2.101.241 зр. податку обнизили о 108.065 зр. т. є на суму 1.993.176 зр. ґрунтового податку.

Стрейк німецьких громад що до сповнюваня порученого круга діланя зачинає бути їм самим негодним. Переконають ся, що тим способом мало доскулять правительству а передовсім наразять громадян на кошта і страту часу. Бо повірене порученого круга діланя громадам було великою вигодою для публичности. Тепер у тих всіх справах, котрі могли легко полагодити на місци, будуть мусіти ся відносити аж до староства. А урядові письма буде староство доставлювати сторонам почтою, а сторо-

на мусить прийняти таке письмо і мусить заплатити за него порто. Один наслідок вийде з того, що писарі і громадські урядники будуть дармувати.

Увільнений за убійство. Малар Гадомський, що недавно убив спизориком актора Валентовського за те, що мав любовні зносини з его жінкою, ставав перед судом присяглих, а лава увільнила его від всякої вини. Жінка Гадомського утікла була від него до Станіславава і виступала в театрі Рецького під іменем Бжезінської. Коли театр Рецького приїхав до Кракова, а Бжезінська взяла спільне мешканє з Валентовським, муж просив єї на клачках, щоби погодилася з ним і не робила ему сорому. Коли его просьби не помагали, засів ся під брамою на Валентовського і в сварці, коли его Валентовський став бити налицею, проколов ножем противника. Суд присяглих дав віру его усправедливляням, що він не тамив в хвили убійства, що він робить і звільнив его зовсім від вини. Гадомського сейчас випущено на волю.

Убійство любовниці. У Харкові, підчас театральної вистави, капітан кавалерії князь Лучин увійшов до ложі румунської шансонетки Ороленко і забив єї кількома ударами шаблі. В театрі вчинилось таке розирене, що поліції ледви удало ся охоронити убійцю перед судом публіки. Убійник зізнає, що убив шансонетку за те, що она не хотіла з ним одружитись чого він домагав ся з огляду на їх дитину, а любила ся в легкім житю.

Подорожі на залізници обчислили статистики в той спосіб, що порівняли число проданих білетів їзди через рік з числом мешканців. З того обрахунку виходить, що найбільше подорожують Англичани, бо на одного мешканця припадає через рік 23 подорожжя залізницею. Відтак в Бельгії подорожує кожний мешканець пересічно 14 разів до року, в Німеччині 10, в Голандії 7, у Франції 6, в Австрії 4, в Угорщині 3, в Італії 2 разів до року. Найменше їздять залізницями в Росії, бо там доперва на кожного третого мешканця припадає одна подорож на рік.

Болгарська одіж. Міністерство рільництва в Болгарії видало розпорядженє, що всі урядники, а навіть носії, коли засідають в „собранію“, мають носити убори тільки з краєвих матерій, вироблених в Болгарії. Кожда матерія на уборі мусить мати урядову печатку, що она справді роблена в краю. Начальники урядів мають право візитувати своїх підвластних, чи вивіряють той принцип а веяке оминеє его буде карати ся строгими грошевими і дисциплінарними карами.

Дивне зявіско оглядали оногди в затоці морській коло Барцельони. Через кілька годин поверхня моря то підносила ся, то онадала на цілий метер в протягу десяти мінут. При однім англійськім кораблі воєнним порвали ся з той причини ливни від котвиць і він мусів виїхати на отверте море.

Моретрясенє. Побережя грецькі зазнали сими днями рідкого в природі явища — моретрясеня. Кораблі, що стояли на якорях, повиривало і товкло ними як дубинами з горіха. Найгірше потерпіла фалеронська пристань, в котрій дуже потерпіли російські і англійські кораблі воєнні а грецькі судна вилетіли у воздух. Моретрясенє се стало ся підчас страшних туч на континенті.

Кому треба найбільше учити ся? Урядник, адвокат, нотар мусять найбільше учити ся права, а коли прийдуть в практику, роблять майже все одно і то само з малими відміннями; немають більше з нічим діла лиш з своїм правом, працюють більше менше лиш в однім напрямі. Професор вибирає собі лиш деякі предмети і в практиці лиш тих учить, отже працює знов лиш в однім напрямі, хоч правда, що попри то ще й виховує молодіж. Учитель народний з року на рік учить лиш самих початків науки і також виховує молодіж; від него жадає ся ще по трохи й науки господарства, а часом мусить заступати і сьвященника. Сьвященик через ціле своє жите править однаково

службу Богу і учить засад віри. Офіцер пилює лиш своєю військовою службою. Лікар лиш лічить. Ремієник робить лиш своє ремієло. Купець лиш продає, але що правда мусить знати ся на великих товарах. Але господар хлібороб мусить найбільше вчити ся. Він мусить знати ся на ґрунті, на великих ростинах і звірятах, їх будові і способі житя, отже потребує до того знаня всіх наук природних: історії натуральної, анатомії, фізіології і хемії; він потребує всіляких знарядів і машин господарських, а до того треба знаня фізики, головою єї части, механіки; він мусить вгадувати погоду, отже потребує метеорології. А то все лиш загально. Возьмім же подрібно: Господар хлібороб мусить бути рільником, городником, садівником, пасічником, ветеринарем і вівчарем; він мусить бодай трохи знати ся і на будівництві, ба ему треба иноді і знаня якогось промыслу. До того все го мусить ще кожний господар-хлібороб бути конче й торговельником. У всіх тих напрямках мусить він що дня і майже рівночасно працювати. Хибаж може не правда, що господар-хлібороб мусить найбільше учити ся. Правда сего покаже ся ще більше, коли зважимо, що ему треба вишого образования, поза свій фах; ему-ж треба от хоч би лиш знаня всіляких прав і законів. Отже нікому не треба так багато учити ся як господареві-хліборобови, тим більше, що на нїм спочиває вся суспільність. А які у нас ті господарі-хлібороби? — Самі кругом темні або дуже маленько просьвіщені люди! Ось в чім найбільша причина їх великої біди і нужди!

Телеграми „Буковини“.

3 дня 8-го лютня 1897 року.

Відень. Нині рано о год. 6 приїхав цісар з Ішлю до Відня і удав ся до цісарського двора.

Будапешт. Справозданє господарського референта при міністерстві рільництва виказує величезні шкоди, які в Угорщині нароби́ли бурі на днях 2, 3 і 4 лютня. Шкода в збіжжю, особливо у вівці дуже велика; багато виломилось лісів; у винницях школи доходять до 50 а навіть 60%.

Царгород. В кругах дипломатичних є думка, що великий везир правдоподібно уступить, бо він був головним товчком опору Туреччини против жадань держав. Будучим везиром вказують міністра заграничних справ Тевфіка пашу.

Париж. Рада державна і сенат ухвалили півмільоновий кредит на подорож президента Фора до Росії.

Хеб (Егер). Староство заказало віче, котре мало другий раз відбути ся дня 11. лютня. Щоби обійти уставу, аранжери віча вислали кождому учасникови запрошенє, але староство заборонило такі ніби-приватні збори на тій підставі, що ту ходить о демонстрацію, котра могла би замінати загальний сунокій. Віче сего мало бути кульмінаційною точкою німецької опозиції і для него робили ся великі стараня. Тому заказ викликав велике враженє а німецькі дневники обговорюють сє справу дуже пристрасно.

Пам'ятайте на Народний Дім
в Чернівцях!

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях

улиця Петровича ч. 2.

має на складі отсі свої видання:

„ІЛЮСТРОВАНА БІБЛІОТЕКА“

для молодіжи, міщан і селян з року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по 1 зр. за рочник, а всі 7 разом 6 зр.

„Слова правди і науки“

з поезій Тараса Шевченка. Ціна 10 кр.

„25 повісток“

для чемних діточок.

32 сторін. Ціна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских діточок. Ю. Федьковича 10 кр.

На поштову пересилку треба додати по 5 кр.

за річник „Бібліотеки“, а по 2 кр. за кож-

ду поодинокую книжочку.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ
повинна находити ся

Народописна карта

українсько-руського народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просвіта“, а виконана в літографічній закладі Андрия Андрейчина у Львові.

Книгарска ціна карти, наклеєної вже на полотні, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просвіти“ і передплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просвіті“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень
у Львові в домі „Просвіти“ Ринок 10.

перше і одинокє руске товариство аскураційне, обезпечає будинки, скот, господарські знаряди, збіже в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках против шкідливих вогнів за можливо найнижшою оплатою.

Дністер розпочав пятий рік своєї діяльності. Фонди „Дністра“ після закінчень рахункових з днем 31-го грудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 04 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі. В 4-х літах виплатив „Дністер“ 1176 відшкодовань в сумі 309.147 зр. 69 кр.

На жите можна обезпечити ся через „Дністер“, після всіх можливих комбінацій в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає як найкращі умови і видає поліси і квіти в рускїм язичі.

Зголошення о уділені агенції в місцевостях, де „Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

ВІД ДНЯ 1-ГО МАЯ 1897 ПІСЛЯ ЧАСУ СЕРЕДНО-ЕВРОПЕЙСЬКОГО.

ВІДХОДЯТЬ З Чернівців						ПРИХОДЯТЬ ДО Чернівців						
до Неполоківців, Снятина, Львова, Відня	819	854	1232	404	1025	з Відня, Львова, Снятина, Неполоківців	1128	320	757	811	610	
до Глибоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів	1148	351	832	—	635	з Бурдуженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Глибокої	—	803	1212	350	1000	
до Садагури, Бояна, Новоселці	645	430	—	—	—	з Новоселиці, Бояна, Садагури	—	1113	950	—	—	
З Глибоки						ДО Глибоки						
до Карапчева, Сторожинця, Бергомету, Межиродів	814	535	—	—	—	з Межиродів, Бергомету, Сторожинця, Карапчева	635	1037	800	—	—	
Перший поїзд іде на шляху Бергомет, Межиродів від 1-до марта до 3-го вересня що вівторка і п'ятниці.						Перший поїзд іде на шляху Бергомет Карапчів тільки в понеділок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межиродів тільки від 1. липня до 31. вересня що понеділка і четверга; третій поїзд не іде в понеділок.						
З Гадікфальви						ДО Гадікфальви						
до Радівців	610	1003	228	612	805	з Радівців	542	855	115	550	747	
З Гатни						ДО Гатни						
до Качики, Гурагумори, Вами і Кімполонгу	1010	201	—	—	—	з Кімполонгу, Вами, Гурагумори, Качики	1258	625	—	—	—	
З Іцкан						ДО Іцкан						
до Сучави	327	630	1009	216	718	зі Сучави	442	842	130	630	837	
З Вами						ДО Вами						
до Рус-Молдавиці	346	647	913	1132	250	з Рус-Молдавиці	842	1259	204	322	545	905
Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на стациях Вами, Драгоша і обох Молдавицях.						Поїзди ходять від часу до часу. Розвідатись можна на стациях Вами, Драгоші і обох Молдавицях.						
З Карапчева						ДО Карапчева						
до Чудина н. С.	854	1007	615	—	—	з Чудина н. С.	555	555	—	—	—	
Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка, нічний кожної днини.						Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка.						

□ поїзди поспішні; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно европейский іде о 46 минут пізійше від черновецького часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мин. рано і зазначає ся підчеркне нем минут.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ

в Народнім Домі

при улиці Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарські в мовах рускїй, польскїй і німецькїй.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солідно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарні!

Хто хоче мати

добру і дешево

МАШИНУ ДО ШИТЯ,

най удасть ся до мене, то певно не пожалує. Нові продаю дешевше як веюди, а употреблені, ще добре удержані почавши від 20 зр. і то за готові гроші і на виплат. Хто купить у мене нову чи стару машину, за реперацию не потребує журити ся, бо я роблю тую безплатно через цілий рік.

Русини, удавайте ся до мене, бо я також Русин і обедужу Вас по братньому

З поважанем

В. Данилевич,
машиніст у бровари Штайнера в Чернівцях, при ул. залізничній (Bahnhofstrasse) ч. 26.

Для панів учителів!

INSPECTIONSBERICHT,

Jahresausweis

і Шкільні повідомлення
(Schulnachrichten)

є на складі

в друкарні „Рускої Ради.“

Просимо о замовленя.

